

**PROGRAM USUWANIA AZBESTU
I WYROBÓW ZAWIERAJACYCH AZBEST
DLA GMINY KLIMONTÓW
NA LATA 2008-2032**

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Cel i zadania Programu.....	4
3. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest.....	4
4. Szkodliwość azbestu.....	5
5. Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest.....	7
6. Diagnoza stanu istniejącego, bilans wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Klimontów.....	8
7. Założenia realizacji Programu.....	10
8. Uwarunkowania realizacji Programu.....	12
9. Monitoring.....	13
10. Harmonogram realizacji Programu na lata 2008-2031.....	14
11. Sposób i źródła finansowania działań.....	16
12. Podsumowanie.....	20
13. Załączniki.....	20
1.1 Wykaz podstawowych aktów prawnych.....	20
1.2 Wykaz przedsiębiorców posiadających zatwierdzony przez Starostę Sandomierskiego program gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest.....	24
1.3 Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania.....	27
1.4 Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończony.....	28

1. Wprowadzenie

Gmina Klimontów od 2008 roku przystępuje do „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 roku. Program ten zakłada oczyszczenie do 2032 roku terytorium Polski z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest. Program nakłada na gminy następujące zadania:

1. Uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami.
2. Współpracę z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem.
3. Przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu.
4. Przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań Programu.

Azbest jest znany od kilku tysięcy lat, a szerokie zastosowanie uzyskał w ostatnich 100 latach. Służył on do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych, elewacyjnych oraz rur. Trwałość płyt azbestowo-cementowych szacuje się na 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Korodujące wyroby zawierające azbest uwalniają pył azbestowy, który wnikając do organizmu wywołuje poważne choroby układu oddechowego. Dlatego władze samorządowe Gminy Klimontów mając na uwadze zdrowie mieszkańców oraz prawo Unii Europejskiej podejmują działania w kierunku likwidacji tak niebezpiecznego odpadu, jakim jest azbest. Badania archeologiczne prowadzone w Finlandii dowiodły, iż azbest był już stosowany od ok. 4500 lat. W Europie Południowej znany jest od ponad 2500 lat. Zapiski w kronikach donoszą, że azbest od XV do XIX wieku dodawany był do różnych surowców w celu uzyskania, m.in., knotów do świec, niepalnego papieru, skóry, a także do wyrobów tekstylnych np. sukna na płaszcze żołnierskie.

Nazwa azbest nie określa konkretnego minerału, lecz dotyczy ogółu minerałów krzemianowych tworzących włókna. Przyjmuje się, że azbestami są włókniste odmiany minerałów występujące w przyrodzie w postaci wiązek włókien cechujących się nadzwyczajną wytrzymałością na rozciąganie, elastycznością i odpornością na działanie czynników chemicznych i fizycznych. Ze względu na swoje zalety takie jak: odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, kwasów, substancji żrących, a także elastyczność stosowany był szeroko od ponad 100 lat w około 3 tys. wyrobów przemysłowych. Dziś jednak wiadomo, że jest szkodliwy dla zdrowia. Dlatego produkcja oraz stosowanie azbestu zostały zakazane, co reguluje Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 1997 Nr 101 poz. 628 z dnia 28 sierpnia 1997 r. z póź. zm.) Szacuje się, że na terenie Polski znajduje się ponad 15,5 miliona ton wyrobów zawierających azbest. Ze względu na zagrożenie, jakie stwarzają powinny zostać usunięte ze wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku.

W Polsce azbest najczęściej wykorzystywano do produkcji:

- pokryć dachów: eternit falisty i płaski,
- płyt elewacyjnych i balkonowych,
- rur do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania,
- sprzęgieł i hamulców do wind,
- różnych typów izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, przewodów centralnego ogrzewania,
- ognioodpornych koców azbestowych.

2. Cel i zadania Programu

Podstawowym celem Programu jest usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Klimontów, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Osiągając ten cel Gmina wypełni zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu państwa z azbestu i wyrobów go zawierających do 2032 roku. Gmina Klimontów zakłada usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy do 2032 roku.

Program zakłada realizację następujących zadań:

1. Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest.
2. Opracowanie mapy zagrożeń działania azbestu.
3. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.
4. Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.
5. Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych i innych.
6. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.
7. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest.
8. Przeznaczenie części środków finansowych z budżetu Gminy na realizację Programu.
9. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej i innych będących własnością Gminy.
10. Wymiana rur wodociagowo-kanalizacyjnych z azbestu.
11. Eliminacja możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.
12. Oczyszczenie terenów gminy i innych terenów publicznych z odpadów azbestowych.
13. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.
14. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

3. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest.

Azbest to nazwa minerału włóknistego występującego w przyrodzie, który wykazuje znaczną wytrzymałość na rozciąganie, źle przewodzi ciepło, ma właściwości dźwiękochłonne i jest względnie odporny na działanie czynników chemicznych.

Te właściwości azbestu sprawiły, że stał się on materiałem bardzo rozpowszechnionym w naszym otoczeniu, znajdując zastosowanie przy wytwarzaniu całej gamy wyrobów przemysłowych, jak i produktów używanych w życiu codziennym.

Wśród wyrobów azbestowych można wydzielić dwie grupy produktów:

„**wyroby miękkie**”-których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1000kg/m^3 , to słabo związane produkty azbestowe o wysokim, ponad 60% udziale azbestu w produkcie oraz niskiej zawartości substancji wiążącej, do których zaliczamy między innymi: tynki, maty, płyty azbestowe, materiały izolujące, papy.

„**wyroby twarde**”-których gęstość objętościowa jest większa niż 1000kg/m^3 , zawierające wysoki udział substancji wiążącej, zaś niski (poniżej 15%) udział azbestu, do których należą płyty faliste i płaskie, rury wodociagowe, elementy kanalizacji. Spójność włókien azbestowych w tych wyrobach jest tak wysoka, że praktycznie nie uwalniają się one do środowiska (wyjątkiem jest obróbka np. cięcie lub proces niszczenia mechanicznego wyrobu).

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie jednak pojawia się wówczas gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, jak również wskutek naruszenia struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych

Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi.

W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażenia dróg oddechowych na wdychanie jego włókien.

4.Szkodliwość azbestu

Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia, gdy dojdzie do korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.) Wówczas uwalniane są do powietrza włókna azbestu, które mogą zostać przeniesione przez układ oddechowy do płuc. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszanych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia. Istotne znaczenie dla wielkości poziomu zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, jakie powstają np. podczas prac demontażowych, ma zasada obniżania emisji pylenia: przez nawilżanie wyrobu przed oraz w trakcie demontażu, zaniechanie w miarę możliwości obróbki i destrukcji mechanicznej demontowanego wyrobu, nie posługiwanie się narzędziami napędzanymi elektrycznie (np. piły, wiertarki), wyzwalającymi znaczną emisję, ale narzędziami ręcznymi - najlepiej wolnoobrotowymi o specjalnie wyprofilowanych ostrzach, zaopatrzonych w odsysanie pyłu i przeznaczonych dla obróbki wyrobów azbestowych. Podczas prac wymagana jest staranność i dokładność wszelkich czynności, wykonywanie ich według z góry przygotowanego planu. Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi prowadzi do szeregu chorób układu oddechowego: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest), międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości). Zachorować mogą osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu, jak też osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych. Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu wdychanych jest do układu oddechowego, tym większe jest ryzyko choroby. Choroby mogą wystąpić nawet po 30 latach od momentu kontaktu z pyłem azbestowym. Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: ból w klatce piersiowej, silny kaszel, duszności.

Wszystkie rodzaje azbestu umieszczone są na liście czynników rakotwórczych stanowiącej załącznik 1 Rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 11.09.1996r. (Dz.U.Nr 121, poz. 571) w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki. Dla uniknięcia groźby chorób organizm nie powinien być ekspozycja na powietrze znacznie zanieczyszczone tymi pyłami. Ekspozycja nieznaczna, przypadkowa wydaje się nieunikniona, tak z uwagi na rozpowszechnienie wyrobów azbestowych do niedawna będących w powszechnym użyciu, jak z powodu konsekwencji tego rozpowszechnienia - stałej obecności zmiennych na ogół niewielkich poziomów pyłów azbestu, występujących w powietrzu atmosferycznym w sposób naturalny. Zanieczyszczenia te w

obszarach zindustrializowanych występują w nieco wyższych poziomach. Wyróżniamy trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe, a mianowicie ekspozycję:

- zawodową -związaną z pracą w kopalni oraz w zakładach produkujących i stosujących wyroby azbestowe;również praca w warsztatach samochodowych i praca przy usuwaniu wyrobów i materiałów zawierających azbest,
- para zawodową-dotyczy mieszkańców terenów sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów,
- środowiskową-związana z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym,wodzie pitnej i artykułach spożywczych.

Pomimo tego, że azbest był wykorzystywany od czasów starożytnych, to jego szkodliwy wpływ na organizm człowieka rozpoznano dopiero na początku XX w. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach jak również od fizycznych i aro dynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma w tym przypadku średnica włókien. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3µm przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube o średnicy powyżej 5µm, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzolititu o dużej średnicy mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne tzn. takie, które mogą występować w trwałej postaci w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5 µm, mają grubość mniejszą od 3µm, a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3:1. Ze względu na to, że włókna azbestu chryzotyłowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych oraz ze względu na fakt, że są także skuteczniej usuwane z płuc, narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie za sobą ryzyko zdrowotne.

Krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może prowadzić do zaburzeń oddechowych, bólów w klatce piersiowej oraz podrażnienia skóry i błon śluzowych. Z kolei chroniczna ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną takich chorób układu oddechowego jak:

- pylica azbestowa(azbestoza)-rodzaj pylicy płuc spowodowanej wdychaniem włókien azbestowych, powodują uszkodzenia i zwłóknienia tkanki płucnej,
- zmiany opłucnowe -występują już przy niewielkim narażeniu na włókna azbestowe, powodują ograniczenie funkcjonowania płuc, zwiększają ryzyko zachorowania na raka oskrzeli i międzybłoniaka opłucnej
- rak płuc- najczęściej spowodowanym przez azbest nowotworem dróg oddechowych jest rak oskrzeli.

Ekspozycja na azbest powoduje powstawanie międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej. Jest to postępująca choroba prowadząca do śmierci. Okres rozwoju może wynosić nawet 25-40 lat, a śmierć następuje po dwóch latach od wystąpienia objawów.

Dopuszczalne stężenie pyłu azbestu w powietrzu atmosferycznym w Polsce wynosi 1000 włókien/m³ powietrza w pomiarach 24-godzinnych. Przeprowadzone badania kontrolne środowiskowych stężeń włókien azbestu w aglomeracjach wielkomiejskich wykazały najwyższe ponadnormatywne stężenia przy węzłach komunikacyjnych zlokalizowanych w Warszawie, Katowicach, Łodzi. Na obszarze analizowanej gminy nie prowadzono podobnych badań dlatego brak danych dotyczących stężeń włókien azbestu na tym terenie. Nie ma w Polsce dokładnych danych dotyczących liczby osób w przeszłości narażonych zawodowo oraz w przyszłości i obecnie narażonych środowiskowo. Nadal istnieje skażenie środowiska pyłem azbestu pochodzącym z tzw. „dzikich” wysypisk odpadów- szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach. Nadal ma miejsce pylenie- w coraz większym stopniu – z uszkodzonych powierzchni płyt na dachach i elewacjach budynków.

Polska powinna zostać objęta stałym monitoringiem stanu zdrowia ludności narażonej na oddziaływanie azbestu, gdyż zagrożenie to stale zwiększa się na skutek nie usunięcia przyczyn

zachorowalności.

Usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest przez przypadkowe i nieprofesjonalne firmy lub na własną rękę zwiększa zagrożenie pyłem azbestowym dla mieszkańców. Usunięcie tych zagrożeń będzie w skali kraju wymagało:

- monitorowania i utworzenia bazy danych o aktualnym narażeniu mieszkańców,
- opracowania programu uwzględniającego również korzyści społeczne i ekonomiczne z powodu obniżenia zachorowalności i zgonów spowodowanych azbestem,
- powołania Ośrodka referencyjnego dla badań i oceny ryzyka zdrowotnego.

Nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest spożyty w wodzie jest szkodliwy dla zdrowia. Zarówno raport WHO, jak i stanowisko Państwowego Zakładu Higieny są w tej sprawie jednoznaczne. Dlatego zastępowanie rur azbestowo-cementowych w instalacjach ziemnych wyrobami bez azbestowymi powinno następować sukcesywnie w miarę technicznego zużycia lub w przypadku woli wymiany na rury bez azbestowe.

5. Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest

Demontaż pokryć azbestowo-cementowych jest ściśle regulowany przepisami prawnymi. Według obowiązującego prawa prace polegające na usuwaniu lub naprawie wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest. Wykonawcy prac powinni posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności w wyniku, której powstają odpady niebezpieczne. Prace przy naprawie wyrobów zawierających azbest w obiektach i urządzeniach budowlanych lub prace mające na celu jego usunięcie z obiektu lub urządzenia budowlanego powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego. Wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych, zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie odpowiednich osłon,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m przy stosowaniu osłon
- umieszczenia tablic ostrzegawczych o treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem", "Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony",
- zastosowania odpowiednich środków technicznych celem zmniejszenia emisji włókien azbestu.

Prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować uwalnianie azbestu lub co najmniej zminimalizować pylenie do dopuszczalnych wartości stężeń w powietrzu regulowanych przepisami szczególnymi. Zapewnienie powyższego wymaga:

- nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywania w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyty, rury, kształtki) bez jakiegokolwiek uszkodzenia (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.), tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odpajania materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze.

Demontaż wyrobów zawierających azbest nierozdzielnie związany jest z procesem powstawania odpadów. Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na odpowiednich składowiskach odpadów niebezpiecznych. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest należy do właściciela nieruchomości. Jednak

poważną przeszkodą jest brak środków finansowych,co uniemożliwia większości właścicielom nieruchomości podejmowane działań związanych z usuwaniem azbestu,który występuje

m.in.w płytach eternitowych pokrywających dachy budynków. Jednym ze sposobów przyśpieszenia przez mieszkańców procesu usuwania wyrobów zawierających azbest i jednocześnie zabezpieczenia środowiska przed zagrożeniem spowodowanym nieodpowiednim postępowaniem z odpadami zawierającymi azbest jest pomoc w sfinansowaniu ze źródeł zewnętrznych np. kosztów usuwania,transportu i unieszkodliwiania powstałych przy tym odpadów.

6. Diagnoza stanu istniejącego,bilans wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Klimontów

W marcu 2004 r. Urząd Gminy Klimontów przeprowadził inwentaryzację azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy.

W wyniku przeprowadzonych badań inwentaryzacyjnych stwierdzono: 457 467 m² wyrobów zawierających azbest.

Szczegółowy wykaz obiektów posiadających pokrycie dachowe eternitowe na terenie Gminy Klimontów znajduje się w Urzędzie Gminy w Klimontowie.

Wyroby azbestowe w gminie Klimontów to głównie eternit płaski i falisty pokrywający dachy budynków mieszkalnych,inwentarskich,gospodarczych ,garaży i obiektów budowlanych użyteczności publicznej. Nie przewiduje się wzrostu ilości wyrobów zawierających azbest z uwagi na obecny całkowity zakaz ich stosowania.

Według danych z Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Sandomierzu część wyrobów zawierających azbest została już usunięta i unieszkodliwiona w ubiegłych latach. Ponieważ nie był prowadzony rejestr unieszkodliwianego azbestu nie można określić dokładnej ilości usuniętych wyrobów. Dopiero przyjęcie i realizacja Programu umożliwią kontrolę tego zjawiska.

Wszystkie odpady,które zostaną zdemontowane muszą być przetransportowane zgodnie z obowiązującym prawem przez koncesjonowane firmy na składowisko odpadów niebezpiecznych.

Najbliższymi ośrodkami zajmującymi się unieszkodliwianiem i składowaniem odpadów zawierającymi azbest są:

- 1.„Chempol” sp.z o.o Dobrów 8,28-142 Tuczępy
2. Przedsiębiorstwo Usług Wodno-Budowlanych „WOD-BUD” sp.z o.o ul. Piłsudskiego 14, 23-200 Kraśnik

Wykaz ilości płyt eternitowych -prywatne budynki osób fizycznych w poszczególnych miejscowościach

Lp.	Miejscowość	Ilość posesji	Powierzchnia m ²	Waga Mg
1.	Adamczowice	26	7 375	111
2.	Beradz	21	8 150	122
3.	Borek	24	7 598	114
4.	Byszów	61	19 585	293
5.	Byszówka	18	6 190	93
6.	Dziewków	15	6 366	95
7.	Goźlice	81	29 234	438
8.	Górki	40	16 145	242
9.	Góry Pęchowskie	12	4 327	64

10.	Grabina	31	9 756	146
11.	Kępie	14	4 357	65
12.	Klimontów	144	21 521	323
13.	Konary	73	22 210	333
14.	Konary Kolonia	54	14 540	218
15.	Krobielice	43	18 034	270
16.	Kroblice	18	6 090	91
17.	Nasławice	48	23 290	349
18.	Nawodzice	138	14 220	213
19.	Nowa Wieś	88	38 635	579
20.	Olbierzowice	37	8 618	129
21.	Ossolin	35	12 117	182
22.	Pęchowiec	20	6 420	96
23.	Pęchów	56	20 468	307
24.	Płaczkowice	13	4 820	72
25.	Pokrzywianka	47	16 255	244
26.	Przybysławice	34	9 790	147
27.	Rogacz	21	6 690	100
28.	Rybnica	15	4 505	67
29.	Szymanowice Dolne	42	12 379	186
30.	Szymanowice Górne	28	6 540	98
31.	Śniekozy	22	9 759	146
32.	Ulanowice	56	13 865	208
33.	Węgrce Szlacheckie	22	8 684	130
34.	Wilkowice	28	9 450	142
35.	Zakrzów	67	25 734	386
Razem		1 492	453 717	6 799

Miejsce występowania wyrobów zawierających azbest	Jednostka miary m²
Prywatne budynki osób fizycznych	453 717
Budynki użyteczności publicznej	3 750
Razem	457 467

7. Założenia realizacji Programu

Realizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Klimontów będzie procesem długofalowym ograniczonym możliwościami finansowymi zarówno samorządu jak i mieszkańców. Wykonanie Programu powierza się Wójtowi Gminy. Realizacja Programu będzie zgodna z przyjętym celem i przebiegać będzie na terenie całej gminy.

1. Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest

Podstawą dla opracowania Programu była przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i utworzenie bazy danych o ich lokalizacji. Uzyskane podczas inwentaryzacji informacje posłużyły utworzeniu bazy danych o nieruchomościach, na których występują wyroby zawierające azbest.

1. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.

W ramach edukacji i informowania mieszkańców w lokalnej gazecie „Głos Klimontowa” zostaną opublikowane artykuły oraz na stronie internetowej gminy utworzona zostanie „zakładka tematyczna”, w których bieżąco prezentowane będą:

- akty prawne dotyczące obowiązków postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz regulujących sposób bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania,
- informacje o zagrożeniu, jakie niesie za sobą azbest,
- informacje o kolejnych działaniach Gminy podjętych w celu likwidacji azbestu,
- wzory wniosków na dofinansowanie odbioru i składowanie odpadu,
- aktualny wykaz firm posiadających koncesje na demontaż wyrobów zawierających azbest i transport powstałych odpadów.

3. Mobilizowanie właścicieli budynków i zarządców do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.

Działanie realizowane będzie poprzez:

- system edukacji w zakresie szkodliwości i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych,
- informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu,
- dofinansowanie w części kosztów usunięcia azbestu w tym: załadunku na terenie nieruchomości, transportu i składowania składowisku odpadów niebezpiecznych,
- bieżąca aktualizacja informacji na stronie internetowej z przebiegu realizacji Programu,
- udzielanie wszelkich informacji mieszkańcom na temat realizacji Programu.

4. Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych a także z budynków użyteczności publicznej.

Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych i będzie następował na wniosek właściciela obiektu. Złożone wnioski o dofinansowanie będą realizowane według kolejności wpływu do wysokości kwoty zabezpieczonej w budżecie na dany rok kalendarzowy. Wnioski przyjmowane będą po uchwaleniu uchwały dotyczącej dotacji na rozbiórkę i transport materiałów zawierających azbest w Urzędzie Gminy Klimontów. Odbiorem odpadów zawierających azbest zajmuje się koncesjonowana firma transportowa. Wszystkie czynności związane z załadunkiem i transportem przeprowadzone zostaną zgodnie z obowiązującym

Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z 14 sierpnia 1998 roku w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U..Nr 138,poz.895). Odbiór odpadów zawierających azbest od właściciela oraz ich przekazanie na składowisko potwierdzone będzie karta przekazania odpadu, sporządzoną w trzech egzemplarzach: jeden dla odbierającego odpady, drugi dla właściciela odpadu, trzeci dla Gminy Klimontów.

5. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest.

Gmina Klimontów w 50% sfinansuje koszty:

- demontażu
- załadunku na terenie nieruchomości odpadów zawierających azbest,
- transportu tych odpadów,
- ich składowania i unieszkodliwiania.

Ilość usuniętych ton wyrobów zawierających azbest w danym roku uzależniona będzie od ilości środków finansowych pochodzących z funduszy własnych i zewnętrznych.

6. Alokacja środków finansowych z budżetu gminy na realizację Programu.

Rada Gminy Klimontów będzie uchwałała corocznie nie wcześniej jednak niż od 2009 roku w budżecie Gminy stosowne środki na realizację Programu.

7. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację programu.

Gmina Klimontów podejmie starania w celu pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych tj.:

- Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- Fundacji Eko-Fundusz
- innych.

W przypadku pozyskania funduszy z wyżej wymienionych źródeł kwota przeznaczona na realizację Programu ulegnie zwiększeniu, co przyspieszy proces usuwania azbestu z terenu gminy.

8. Pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania na wymieniane w ramach Programu pokrycia dachowe i elewacje

Jednym z aspektów realizacji Programu jest pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania w postaci dotacji, kredytów i pożyczek preferencyjnych osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych i elewacji zawierających azbest. Wszyscy zainteresowani poszukiwaniem źródeł finansowania będą mogli skorzystać z pomocy i informacji udzielanych przez pracowników Urzędu Gminy Klimontów.

9. Eliminacja powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest

Działanie to realizowane będzie dwutorowo:

- w procesie edukacji związanej z postępowaniem z odpadami azbestowymi, systematycznie budować będziemy świadomość społeczną, co powinno wyeliminować powstawaniem „dzikich” wysypisk tych odpadów,
- bieżąco przeprowadzony będzie monitoring występowania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest, a w przypadku stwierdzenia ich występowania będą one likwidowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Działanie finansowane będzie ze środków przeznaczonych na realizację Programu w danym roku kalendarzowym.

10.Oczyszczenie terenów publicznych z odpadów zawierających azbest

Gmina Klimontów bieżąco przeprowadzać będzie oczyszczanie terenów publicznych z odpadów zawierających azbest. Środki na ten cel pochodzą będą z funduszu przeznaczonego na realizację Programu w danym roku kalendarzowym.

11.Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.

Elementem zarządzania Programem jest jego systematyczne monitorowanie. W tym celu powołana zostanie Komisja ds. monitoringu realizacji Programu. W ramach działań monitoringowych określone zostaną zmiany ilości wyrobów zawierających azbest w Klimontowie w kolejnych latach realizacji Programu tj.:

- ilości unieszkodliwionych w danym roku odpadów zawierających azbest,
- ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do likwidacji.

Raz do roku Komisja będzie przedkładała władzom gminy i mieszkańcom raport przedstawiający wyniki realizacji Programu.

1. Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na m² powierzchni gminy przed rozpoczęciem realizacji Programu (kg/m²/rok).
2. Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na m² powierzchni gminy w kolejnych latach realizacji Programu(kg/m²/rok)
- 3 .Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją Programu (%).
4. Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w poprzednim roku realizacji Programu(%)
5. Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest (PLN/rok)
6. Ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest (szt.)

12.Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu

Realizacja Programu jest procesem długofalowym w związku , z czym zakłada się jego aktualizację celem dostosowania do zmieniających się warunków prawnych, finansowych i możliwości realizacyjnych.

8.Uwarunkowania realizacji Programu

Warunkiem dobrej realizacji Programu jest przestrzeganie przepisów zawartych w niżej wymienionych ustawach:

- z dnia 7 lipca 1994 r.-Prawo budowlane (tekst ujednolicony Dz.U .z 2006 r.Nr 156,poz. 1118,z późn.zm),
- z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U.Nr 101, poz.628 z 2004r.Nr3,poz.20 z póź.zm.)
- z dnia 20 czerwca 1997r.-Prawo o ruchu drogowym (Dz.U.2005 nr 108,poz.908 z późn.zm)
- z dnia 20 kwietnia 2004 r.-o Narodowym Planie Rozwoju (Dz.U.Nr 116 poz.1206 z póź.zm.)
- z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach(Dz.U.z 2007 Nr 39,poz.251 z późn.zm.)
- z dnia 27 kwietnia 2001 r.-Prawo ochrony środowiska(Dz.U.z 2006r.Nr 129,poz.902 z późn.zm)
- z dnia 27 lipca 2001 r.o wprowadzeniu ustawy -Prawo ochrony środowiska,ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U.Nr 100,poz.1085 z póź.zm.)

Działanie zgodnie z wyżej wymienionymi przepisami prawnymi oraz utworzenie podstawowych struktur organizacji przyczyni się do sprawnej i zgodnej z założeniami realizacji

Programu.

1. Monitoring realizacji Programu

Interdyscyplinarność Programu powoduje konieczność koordynacji wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji. Dlatego też zadania będą realizowane na trzech poziomach:

- Centralnym-Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator KPUA,
- Wojewódzkim-wojewoda, samorząd województwa,
- Lokalnym-samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Niezbędnym elementem skutecznego zarządzania Programem na poziomie lokalnym -gminy jest powołanie Komisji ds. monitorowania realizacji Programu-odpowiedzialnej za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw w jego wdrażaniu i kontrolującej stopień realizacji Programu i przedstawiającej -co 2 lata raport z realizacji Programu Radzie Gminy. Należy zaznaczyć, że Program powinien być realizowany przez istniejące struktury samorządu gminnego i nie powodować tworzenia nowych stanowisk w administracji. Nieodzownym elementem wspierającym założenia Programu będzie także współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami naukowymi oraz mediami.

Według KPUA do zadań szczebla lokalnego (samorządu gminnego) należy:

- uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,
- współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,
- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań Programu;

do zadań Rady Gminy należy:

- przyjmowanie rocznych sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań Programu oraz zatwierdzanie harmonogramu rzeczowo-finansowego na rok następny (lub na kolejne 2 lata).

Raport z realizacji Programu winien być wykonany przy uwzględnieniu podanych w tabeli poniżej wskaźników monitorowania

Wskaźniki monitorowania Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest		
Lp.	Wskaźnik	Jednostka
A. Wskaźniki efektywności realizacji Programu i zmiany presji na środowisko		
1.	Ilość usuniętych płyt azbestowo-cementowych	Mg/rok
2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest	Mg/rok
3.	Stopień usunięcia płyt i rur azbestowo-cementowych (procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją Programu)	%
4.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację Programu w danym roku	%
5.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na km ² powierzchni gminy	Mg/km ² /rok
6.	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	zł/rok
7.	Ilość i powierzchnia „dzikich” wysypisk odpadów zaw. azbest na terenie gminy	szt.,ha
B. Wskaźniki świadomości społecznej		
1.	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz realizacji Programu	%
2.	Ilość wniosków zgłaszanych przez mieszkańców dot. zadań wynikających z Programu	szt.
3.	Ilość, skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych	szt./opis

W oparciu o analizę wskaźników grupy A i grupy B będzie możliwa ocena efektywności realizacji Programu. Lista wskaźników podanych w tabeli powyżej nie jest ostateczna i może ulec rozszerzeniu.

10. Harmonogram realizacji Programu na lata 2008-2032

Harmonogram realizacji programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Klimontów na lata 2008-2032		
Lp.	Zadania	Termin realizacji
1.	Zebranie informacji na temat wyrobów zawierających	2003-2032 r.
2.	Opracowanie i uchwalenie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy”	2008 r.
3.	Działania informacyjno-edukacyjne	2008-2032 r.
3.1	Zorganizowanie spotkań z mieszkańcami gminy, którzy zgłosili posiadanie wyrobów zawierających azbest, informacja na temat zarejestrowanych firm posiadających zezwolenie na zbieranie i transport odpadów zawierających azbest	2009 r.
3.2	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli oraz użytkowników budynków i instalacji zawierających azbest	2008-2032 r.
3.3	Inne działania informacyjno-edukacyjne m.in.: informacja w lokalnej	2008-2032 r.

	prasie,na stronie internetowej gminy,ogłoszenia w UG ,na tablicach ogłoszeń,ulotki,informowanie mieszkańców w Urzędzie Gminy)	
4.	Coroczna aktualizacja bazy danych dotyczącej ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	2008-2032 r.
5.	Opracowanie mapy zagrożeń oddziaływania azbestu	2008 r.
6.	Powołanie Komisji ds .monitoringu realizacji Programu Monitorowanie realizacji Programu	2009-2032 r.
7.	Ogłaszanie przetargów na przewoźnika i wyłonienie wykonawcy zadania- Firmy specjalistycznej,posiadającej odpowiednie zezwolenia na wykonywanie usług w zakresie:demontażu,odbioru,transportu na składowisko odpadów zawierających azbest	2009-2032
8.	Demontaż wyrobów zawierających azbest,odbiór odpadów zawierających azbest (głównie płyty azbestowo-cementowe)z nieruchomości osób fizycznych ,wspólnot mieszkaniowych,jednostek budżetowych,zakładowych i innych	2009-2032
8.1	Wyroby zawierające azbest: I stopień pilności-wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie Zakładane usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest	2009-2010
8.2	Wyroby zawierające azbest: II stopień pilności -ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku Zakładane usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest	2011-2016
8.3	Wyroby zawierające azbest: III stopień pilności-ponowna ocena w terminie do 5 lat Zakładane usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest	2017-2032
9.	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem kolejności złożenia	Od 2009r.
10.	Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu	2009-2032
11.	Raporty okresowe z realizacji Programu-w ramach raportowania Gminnego planu gospodarki odpadami (wg wytycznych MŚ)-przedstawiane Radzie Gminy	Co rok

Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest jest kosztownym przedsięwzięciem.

Według danych z trzech firm demontaż,transport i unieszkodliwianie 1 Mg to wydatek 1454,40.Całkowity koszt usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Klimontów szacowany jest na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji na kwotę ok. 9 888 465 zł.

Wobec czego ,przy założeniu realizacji Programu do roku 2032,roczny koszt kształtuje się na poziomie 429 933 zł .Zakłada się,że przyjęcie niniejszego Programu w zakresie pomocy mieszkańcom gminy w postaci dofinansowania odbioru,transportu i składowania odpadów zawierających azbest spowoduje dużą intensywność usuwania azbestu w pierwszym okresie obowiązywania Programu. Wynikiem realizacji Programu będzie stopniowe zmniejszanie się ilości rocznie usuwanego azbestu w latach następnych.

11. Sposób i źródła finansowania działań

Program likwidacji azbestu stanowi podstawowy instrument wspierający pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania zmierzające do oczyszczania terenu z wyrobów zawierających azbest. Specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z azbestem i sposób jego unieszkodliwiania wymagają znacznych środków finansowych. Stąd konieczne jest udzielanie jak najszerszego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest, a także z monitoringiem zanieczyszczenia środowiska azbestem.

Koszty utylizacji azbestu

Po przeanalizowaniu ofert firm zajmujących się demontażem, transportem i unieszkodliwianiem azbestu, na terenie gminy Klimontów koszt się przedstawia następująco:

Na terenie Gminy występuje **457 467 m²** płyt azbestowo-cementowych.
1m² płyty azbestowo-cementowej = 15 kg

Wykorzystując powyższe dane można obliczyć wagę wszystkich płyt azbestowo-cementowych $457\,467\text{ m}^2 \times 15\text{ kg} = 6\,862\,005\text{ kg} = \mathbf{6\,862\text{ Mg}}$

KOSZTY			
	FIRMA 1	FIRMA 2	FIRMA 3
DEMONTAŻ	8 zł/m ²	15 zł/m ²	8 zł/m ²
TRANSPORT	2,8 zł/km	3,9 zł/km	3,8 zł/km
UNIESZKODLIWIANIE	232 zł/Mg -3,46 zł/m ²	420 zł/Mg -6,27 zł/m ²	314 zł/Mg 4,68 zł/m ²
Razem zł/m²	14 zł	25 zł	16 zł

Zatem średni koszt za 1 m² to 18 zł

Całkowity koszt usunięcia azbestu z gminy to:

$$457\,467\text{ m}^2 \times 18\text{ zł/m}^2 = 8\,234\,406\text{ zł}$$

$$8\,234\,406\text{ zł} : 23\text{ lata} = 358\,018\text{ zł}$$

Koszt roczny to około 358 018 zł.

Żeby dokładniej zobrazować koszty posłużmy się przykładami:

Przykład I

Właściciel budynku z dachem o powierzchni 200 m², a koszt 1 m² = 18 zł

$$200\text{ m}^2 \times 18\text{ zł/m}^2 = 3600$$

Przykład II

Ten sam właściciel dostaje dofinansowanie w wysokości np. 50%

$$200\text{ m}^2 \times 18\text{ zł/m}^2 - (50\% \times 3600\text{ zł}) = 3600\text{ zł} - 1800\text{ zł} = 1800\text{ zł}$$

Przykład III

Właściciel 200 m² pokrycia dachowego zawierającego azbest dostaje dofinansowanie w wysokości 100%

$200 \text{ m}^2 \times 16 \text{ zł/m}^2 - (100\% \times 3600 \text{ zł}) = 3600 \text{ zł} - 3600 \text{ zł} = 0 \text{ zł}$

Właściciel nie ponosi żadnych kosztów związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwianiem dachu.

Źródła finansowania inwestycji ekologicznych można podzielić na trzy grupy:

- publiczne np. pochodzące z budżetu państwa, gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- prywatne np. z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych,
- prywatno-publiczne np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

W Polsce najczęstszymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:

- fundusze własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe.

1. Środki z budżetu państwa

Planowane wydatki z budżetu państwa w okresie 30 -lat (plan długoterminowy) ograniczone zostały do czterech zadań:

- wydatki na finansowanie działalności Głównego Koordynatora określone w Krajowym Programie Usuwania Azbestu z terytorium Polski,
- wydatki na działalność informacyjno-popularyzacyjną w mediach dotycząca bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania, a także informacji o szkodliwości azbestu i sposobów chronienia przed narażeniem na jego emisję,
- wydatki na opracowanie (lub udział) terenowych planów ochrony przed szkodliwością azbestu i programów usuwania wyrobów zawierających azbest, a także szkolenia pracowników administracji publicznej (szczebla centralnego i wojewódzkiego) w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu,
- wydatki na opracowanie programów zdrowotnych i utworzenie ośrodka oceny ryzyka.

2. Środki z funduszy ochrony środowiska

Fundusze ekologiczne są najbardziej znanym i wykorzystywanym źródłem dotacji i preferencyjnych kredytów dla podmiotów podejmujących inwestycje ekologiczne. Wpływa to na: ilość środków finansowych jaką dysponują fundusze, warunki udostępniania środków finansowych pożyczkobiorcą oraz procedury dochodzenia do uzyskania finansowego wsparcia funduszu. Bliskość funduszy i ich regionalny charakter (fundusze wojewódzkie) ma także znaczenie dla ich wyróżnienia w gronie inwestorów ekologicznych.

Środki te powstają z opłat za korzystanie ze środowiska, ponoszonych zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.Nr 62, poz. 6278 z póź.zm.) przez prowadzących działalność gospodarczą. Opłaty te stanowią dochód Narodowego, Wojewódzkich, Powiatowych i Gminnych Funduszy ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jedną z możliwości wydatkowania tych środków jest ich przeznaczenie na pokrycie kosztów realizacji przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu z terytorium kraju, w tym na budowę składowisk odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest.

a) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania

Funduszu obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym oraz ponadregionalnym.

Podstawowymi formami finansowania zadań proekologicznych przez NFOŚiGW są preferencyjne pożyczki i dotacje, ale uzupełniają je inne formy finansowania, np. dopłaty do preferencyjnych kredytów bankowych, uruchamianie ze swych środków linii kredytowych w bankach czy zaangażowanie kapitałowe w spółkach prawa handlowego. NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych.

b) Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Od roku 1993 WFOŚ posiadają osobowość prawną, co umożliwiło im udzielanie, obok dotacji, także pożyczek preferencyjnych. Podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu:

- opłat za składowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem (28,8% tych wpływów),
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych, a także z wpływów z kar za naruszanie warunków korzystania ze środowiska (50,4% tych wpływów)

Dochodami WFOŚiGW mogą być także środki z tytułu: posiadania udziałów w spółkach, odsetek od udzielanych pożyczek, emisji obligacji, zysków ze sprzedaży i posiadania papierów wartościowych, zaciągania kredytów, oprocentowania rachunków bankowych i lokat, wpłat z innych funduszy, wpływów z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dobrowolnych wpłat, zapisów i darowizn osób fizycznych i prawnych, świadczeń rzeczowych i środków pochodzących z fundacji, innych dochodów określonych przez Radę Ministrów.

Z WFOŚiGW mogą być przyznane dotacje na usuwanie azbestu jeżeli zadanie jest realizowane przez:

- samorządy terytorialne.
- celowe związki oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego
- komunalne jednostki organizacyjne,
- podmioty mające status organizacji pożytku publicznego.

Wysokość dotacji nie może przekroczyć 50% kosztów rzeczywistych zadania.

c) Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) utworzone zostały na początku roku 1999 wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej.

2. Fundusze te nie mają osobowości prawnej. Dochodami PFOŚiGW są wpływy z:

- opłat za składowanie i magazynowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem lub magazynowaniem (10% tych wpływów),
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska a także wpływów z administracyjnych kar pieniężnych (także 10% tych wpływów poza opłatami i karami za usuwanie drzew i krzewów, które w całości stanowią przychód gminnego funduszu).

Dochody PFOŚiGW przekazywane są na rachunek starostwa, w budżecie powiatu mają charakter działu celowego. Obecnie środki powiatowych funduszy przeznaczają się na wspomaganie działalności w zakresie określonym jak dla gminnych funduszy, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego

rozwoju. PFOŚiGW powinny corocznie zabezpieczać określoną pulę pieniężną w celu przeznaczenia na dotację inwestycji związanych z usuwaniem azbestu. Ta forma pomocy powinna być przeznaczona dla najuboższych właścicieli budynków, którzy nie mają możliwości pozyskania funduszy z innych źródeł.

d) Gminne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Na dochód GFOŚiGW składa się: wpływy z opłat za usuwanie drzew i krzewów, wpływy z opłat za składowanie odpadów na terenie gminy, wpływy z opłat i kar z terenu gminy za pozostałe rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych. Dochody te mogą być wykorzystane na min.: dotowanie i kredytowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych służących ochronie środowiska, realizacje przedsięwzięć związanych z gospodarczym wykorzystaniem odpadów, wspieranie działań zapobiegających powstawaniu odpadów.

Gminne fundusze nie są prawnie wydzielone ze struktury organizacyjnej gminy, a więc podobnie jak PFOŚiGW nie mają osobowości prawnej i nie mogą udzielać pożyczek. Celem działania GFOŚiGW jest dofinansowywanie przedsięwzięć proekologicznych na terenie własnej gminy. Zasady przyznawania środków ustalane są indywidualnie w gminach.

Wielkość dotacji zależna będzie od funduszy przyznanych i zabezpieczonych na dany rok w budżecie gminy i będzie stanowiła określony w procentach koszt rzeczywisty zadania.

Do korzystania ze środków finansowych zgromadzonych w funduszu uprawnione są osoby fizyczne zameldowane na terenie gminy Klimontów, które zgłoszą wniosek o dofinansowanie usunięcia materiałów zawierających azbest.

3) Środki z Unii Europejskiej

Inicjatywy samorządów oraz instytucji publicznych w zakresie gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest mogą być realizowane przy współudziale następujących środków:

a) pochodzących z Funduszu Spójności

Wykorzystanie pomocy z Funduszu Spójności następuje w oparciu o Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013. Współfinansowanie z Funduszu Spójności w obszarze ochrony środowiska mogą otrzymać m.in. inwestycje z dziedziny racjonalizacji gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi.

Do ubiegania kwalifikują się inwestycje o wartości całkowitej powyżej 10 mln euro, a beneficjentami pomocy być jednostki samorządu terytorialnego, gdyż projekty o takiej wartości są w stanie zorganizować głównie średnie lub duże miasta bądź np. związki miast czy gmin. Celem strategii dla Funduszu Spójności to wsparcie podmiotów publicznych w realizacji działań na rzecz poprawy stanu środowiska będące realizacją zobowiązań Polski wynikających z wdrażania prawa ochrony środowiska Unii Europejskiej, poprzez dofinansowanie:

- realizacji indywidualnych projektów,
- programów grupowych z zakresu ochrony środowiska,
- programów ochrony środowiska rządowych i samorządowych.

b) pochodzących z Funduszy Strukturalnych

Środki finansowe mogą być wykorzystane na budowę, modernizację, rekultywację lub likwidację składowisk odpadów, kompleksowy system zagospodarowania odpadów czy remont obiektów użyteczności publicznej (np. Z wymianą elementów konstrukcyjnych zawierających azbest) oraz projektów związanych m.in. z modernizacją obiektów użyteczności publicznej, które mogą być powiązane z usuwaniem azbestu.

Programowanie pomocy na lata 2009-2013 przewiduje możliwości pozyskania środków unijnych na projekty związane z mieszkalnictwem. Obecnie pozyskanie funduszy na projekty dotyczące usuwania azbestu z osiedli zabudowy wielorodzinnej nie jest możliwe. Fakt wprowadzenia w programach operacyjnych działań związanych z mieszkalnictwem może być

szansą na pozyskanie środków w formie dotacji na działania związane z bezpiecznym usuwaniem wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych.

4) Banki

Coraz więcej banków wykazuje zainteresowanie inwestycjami w zakresie ochrony środowiska. Dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej rozszerzają one swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronie środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe). Szczególną rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

12. Podsumowanie

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza. Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zaproponowana przez Gminę forma dofinansowania dla właścicieli obiektów i urzędzeń zawierających azbest, stawia jako warunek pomocy, spełnienie wszystkich wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją usuwaniem azbestu. Przewidujemy, że w następnych latach Gmina będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z naszego otoczenia, co jest celem programu.

13. Załączniki

13.1 WYKAZ PODSTAWOWYCH AKTÓW PRAWNYCH regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

I. Ustawy:

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j.-Dz.U.z 2006 r. Nr 156,poz.1118 z późn.zm.) W przypadku występowania azbestu (Art.30 ust.3) właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust.1 w/w artykułu, jeśli ich

realizacja m.in. może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa ludzi, pogorszenie stanu środowiska bądź pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych.

2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j.-Dz.U.z 2004r. Nr 3, poz.20, z późn.zm.) zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec.

Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998r. Z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Do wyjątków należy azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych z załączniku nr 1 do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Ustawa reguluje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

3. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz.U.Nr 11, poz.84, z późn.zm.). Ustawa reguluje problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych oraz określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.

4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (t.j.-Dz.U.z 2007 r. Nr 39, poz.251).

Zgodnie z art.1 ust.1 ustawa określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. Ustawa określa obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym m.in. odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje postępowanie w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania, w tym składowania odpadów, a także wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące składowisk odpadów. Ustawa wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Ustawa określa m.in. zakres planów gospodarki odpadami, sposób ich opiniowania i sposób monitorowania, zasadę spójności planu z planem wyższego szczebla oraz określa rodzaj odpadów, które powinny być ujęte na każdym szczeblu ich opracowania.

5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. w sprawie zmiany ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.Nr 175, poz.1458).

6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j.-Dz.U z 2006 r. Nr 129, poz.902, z późn.zm.). Zgodnie z art.1 ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa reguluje m.in. opracowanie programów ochrony środowiska, prowadzenie państwowego monitoringu środowiska, postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem i sposób postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, ochronę powierzchni ziemi, przeciwdziałania zanieczyszczeniom, w tym: konieczność oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje, konieczność dokumentowania informacji dotyczącej m. in. występowania azbestu.

7. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy-Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U.Nr 100, poz.1085, z późn. zm)

Ustawa reguluje sposób postępowania oraz obowiązki podmiotów określanych ustawą. Art.54 ustawy odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem

właściwym do spraw środowiska-sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

- 8. ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych** (Dz. U.Nr 199,poz.1671 z późn.zm.).Ustawa reguluje zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych,wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przewóz materiałów niebezpiecznych w kraju określają przepisy zawarte w załącznikach A i B do umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR).Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych. Wymagane są świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów oraz szkolenie kierowcy pojazdów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.
- 9. Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** (Dz.U.z 2005r.Nr 10,poz.72).

II.Rozporządzenia:

- 1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów**(Dz.U.Nr 112,poz.1206)zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
  - 060701* -Odpady azbestowe z elektrolizy,
  - 061304* -Odpady z przetwarzania azbestu,
  - 101181* -Odpady zawierające azbest(z hutnictwa szkła),
  - 101309* -Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,
  - 150111* -Opakowania z metali zawierające niebezpieczne,porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np.azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
  - 2. 160111* -Okładziny hamulcowe zawierające azbest,
  - 3. 160212* -Zużyte urządzenia zawierające azbest,
  - 4. 170601*- Materiały izolacyjne zawierające azbest,
  - 5. 170605*- Materiały konstrukcyjne zawierające azbest
- 2.Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006r.w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów** (DzU.Nr 30,poz. 213)
- 3.Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych** (Dz.U.Nr 152,poz.1737).
- 4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2005r.w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska** (Dz.U.Nr 260,poz.2176).
- 5.Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie wzoru wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat i sposobu przedstawiania tych informacji i danych** (Dz.U.Nr 252,poz.2128)
- 6.Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów,które mogą być składowane w sposób nie selektywny**(Dz.U.Nr 191,poz.1595).
- 7.Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy**(Dz.U.Nr 217,poz.1833)
- 8.Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu** (Dz.U z 2003r.Nr 1,poz.12).
- 9.Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i**

- sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów
(Dz.U.Nr220,poz.1858).
10. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U.Nr 236,poz.1986)
  11. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002r.w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz.U.Nr 237, poz.2011 z późn.zm.)
  12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji,budowy,eksploatacji i zamknięcia,jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów(Dz.U.Nr 61,poz.549).
  13. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia(Dz.U.Nr 120,poz.1126).
  14. Rozporządzenie Ministra Gospodarki,Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń,w których był lub jest wykorzystywany azbest(Dz.U.Nr 192,poz.1876).
  15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki,Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U.Nr 71 poz.649).
  16. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz.U.Nr 257,poz.2573).
  17. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu(Dz.U.Nr 186,poz.1553).
  18. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U.Nr 216,poz.1824).
  19. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz.U.Nr 237,poz.2011 z późn.zm).
  20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji,budowy,eksploatacji i zamknięcia ,jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz.U.Nr 61,poz.549).
  21. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz.U.Nr120,poz.1126).
  22. Rozporządzenie Ministra Gospodarki,Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń,w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U.Nr 192,poz.1876).
  23. Rozporządzenie Ministra Gospodarki,Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. W sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest(Dz.U.Nr 71,poz.649).
  24. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005r.w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu(Dz.U.Nr 186,poz.1553).
  25. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie

zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów(Dz.U.Nr 216,poz.1824)

III.ZARZĄDZENIA:

1. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996r.w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane,urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P.Nr 19,poz.231)

13.2Wykaz przedsiębiorców, którzy uzyskali pozwolenie na prowadzenie działalności związanej z azbestem na terenie Gminy Klimontów na podstawie art.17 ustawy o odpadach (tj.Dz.U.z 2007r.poz.251)

Nazwa firmy	Nr decyzji	Z dnia	Ważna do:
Centrum Gospodarki Odpadami Azbestu i Recyklingu„CARO” ul.Bohaterów Monte Casino 4/12 22-440 Zamość	RO.XIII.Oś 7624/18/2003	16.06.2003	16.06.2013
Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych TERMOEXPORT ul.Żurawia 24/7 00-515 Warszawa	RO.XIII.Oś 7624/24/2003	03.07.2003	03.07.2013
Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowo- Usługowe „GRAMA”Os.Generała Maczka 17/5 37-100 Łańcut	RO.XIII.Oś 7624/14/2003	19.05.2003	19.05.2013
Zakład Usługowy „ECO-ROCK”Spółka Jawna ul.Chemików 1 J-141 32-600 Oświęcim	RO.XIII.Oś 7624/17/2004	14.07.2004	14.07.2014
Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Spółka z o.o Reguły ul.Graniczna 6 05-816 Michałowice	RO.XIII.Oś 7624/15/2004	14.07.2004	31.12.2010
Wiesław Łukasik właściciel Firmy„LUB-EKO-PLUS” ul.ul.Łęczyńska 59/62 20-313 Lublin	RO.XIII.Oś 7624/29/2004	04.10.2004	04.10.2011
SINTAC-POLSKA Sp.z o.o ul.Arмии Krajowej 86 05-075 Warszawa-Wesoła	RO.XIII.Oś 7624/33/2004	18.10.2004	18.10.2014
Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe „SanTa-EKO” s.c.Tadeusz Zych Izabela Rutkowska ul.Portowa 24 27-600 Sandomierz	RO.XIII.Oś 7624/3/2002	12.02.2002	12.02.2012
ALGADER HOFMAN Spółka z o.o ul.Wołyńska 133 budynek 11B 01-919 Warszawa	RO.XIII.Oś 7624/40/2004	10.11.2004	10.11.2014

Przedsiębiorstwo Budowlane „BUDOCEX” ul.Młoda 28 25-619 Kielce	RO.XIII.Oś 7624/1/2004	22.03.2004	22.03.2014
Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp.z o.o ul.Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	RO.XIII.Oś 7624/9/2004	24.04.2004	24.04.2014
Radosław Rokosz właściciel Firmy Remontowo-Budowlanej RAGAR Os.1000 lecia 35/16 31-610 Kraków	RO.XIII.Oś 7624/8/2004	24.04.2004	24.04.2014
CHEMPOL Sp.z o.o Dobrów 8 28-142 Tuczępy	RO.XIII.Oś 7624/7/2004	17.05.2004	17.05.2014
Bogusław Paż właściciel Firmy „AUTO- ZŁOM” Przewłoka 46 39-406 Chodków	RO.XIII.Oś 7624/6/2004	17.05.2004	17.05.2004
„KAN-POL”P.P.H.U Iwona Łosiewicz ul.Storczykowa 30 20-143 Lublin	RO.XIII.Oś. 7624/5/2005	12.02.2005	31.12.2014
Marian Dziewiatek właściciel Firmy „BLATER” ul.Polna 6 28-221 Osiek	RO.XIII.Oś 7624/6/2005	22.02.2005	22.02.2015
Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „JUKO”Jerzy Szczukocki ul.Zamurowa 8 97-300 Piotrków Trybunalski	RO.XIII.Oś 7624/11/2005	09.03.2005	09.03.2015
HYDROGEOTECHNIKA Sp.z o.o ul.Ściegiennego 262A 25-116 Kielce	RO.XIII.Oś 7624/12/2005	09.03.2005	09.03.2015
Ryszard Figiel właściciel Zakładu Budowlanego ul.Krasickiego 64 28-200 Staszów	RO.XIII.Oś 7624/19/05	07.06.2005	07.06.2015
Firma Handlowo Produkcyjno-Usługowa „JUKAM”Maciej Plewa ul.Jagiellońska 95 34-450 Krościenko	RO.XIII.Oś 7624/2/2006	16.01.2006	16.01.2016
POLONICA Sp.z o.o ul.1 Maja 191 25-655 Kielce	RO.XIII.Oś 7624/65/2005	02.12.2005	02.12.2015
R&M plettac Sp.z o.o ul.Kościuszki 19 63-500 Ostrzeszów	RO.XIII.Oś 7624/42/2005	28.07.2005	28.07.2015
Centrum Handlowo-Usługowe DACHLUX Jeżowe 176	RO.XIII.Oś 7624/38/2005	14.07.2005	14.07.2015
EKONAFT Sp.z o.o ul.Fabryczna 22 32-540 Trzebinia	RO.XIII.Oś 7624/39/05	14.07.2005	14.07.2015
PPHU ABBA EKOMED Sp.z o.o ul.Moniuszki 11/13 87-100 Toruń	RO.XIII.Oś 7624/40/05	02.08.2005	02.08.2015
PPU MECHATRONIK Górki Szczukowskie 1 26-065 Piekoszów	RO.XIII.Oś 7624/32/05	14.07.2005	14.07.2015
Zbigniew Rucki właściciel Firmy ARBUD ul.Jana Pawła 38 D/13 47-220 Kędzierzyn Koźle	RO.XIII.Oś 7624/29/05	07.07.2005	07.07.2015
Przedsiębiorstwo Usług Wodno-Budowlanych „WOD-BUD”Sp.z o.o ul.Piłsudskiego 14	RO.XIII.Oś 7624/63/2005	02.12.2005	02.12.2015

23-200 Kraśnik			
Stanisław Załcon właściciel Firmy Remontowo- Budowlanej „UTIL”Ryczówek ul.Dolna 8 32-310 Klucze	RO.XIII.Oś 7624/52/2005	22.09.2005	22.09.2015
Firma P.P.H.U „EKO-MIX”ul.Grabiszyńska 163 50-950 Wrocław	RO.XIII.Oś 7624/50/05	22.09.2005	22.09.2015
Kazimierz Leonard Sikora właściciel Firmy BIO-MED plus ul.Tatrzańska 141 25-564 Kielce	RO.XIII.Oś 7624/33/05	25.08.2005	25.08.2015
Transport -Metalurgia Sp.z o.o ul.Reymontowska 62 97-500 Radomsko	RO.XIII.Oś 7624/41/05	28.07.2005	28.07.2015
„UNISERW Jarosław Sp.z o.o ul.Morawska 26 37-500 Jarosław	RO.XIII.Oś 7624/22/06	12.06.2006	12.06.2016
P.P.U„TEMIPOL”Sp.z o.o ul.Konduktorska 42 40-155 Katowice	RO.XIII.Oś 7624/18/2006	12.06.2006	12.06.2016
SPE-BAU Spółka z o.o ul.Mielecka 21/1 53-401 Wrocław	RO.XIII.Oś 7624/14/2006	25.04.2006	25.04.2016
ENERGE Sp.z o.o Os.Na Stoku 11/30 31-702 Kraków	RO.XIII.Oś. 7624/11/2006	18.04.2006	18.04.2016
Zakład Utylizacji Odpadów Przemysłowych ul.Mrozowa 9A 31-752 Kraków	RO.XIII.Oś 7624/10/2006	18.04.2006	18.04.2016
„ALBEKO”Sieger Spółka Jawna 87-510 Kotowy	RO.XIII.Oś 7624/8/2006	14.03.2006	14.03.2016
SITA POLSKA Spółka z o.o ul.Ciołka 16 01-443 Warszawa	RO.XIII.Oś 7624/6/2008	17.03.2008	17.03.2018

INFORMACJA
o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania.

1. Miejsce, adres .....

.....

2. Właściciel /zarządca/użytkownik/
a) osoba prawna-nazwa ,adres .....

.....

b) osoba fizyczna- imię,nazwisko i adres .....

.....

3. Tytuł własności .....

.....

4. Nazwa,rodzaj wyrobu .....

.....

5. Ilość (m², tony) .....

6. Przydatność do dalszej eksploatacji .....

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu
a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu .....

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji .....

.....

8. Inne, istotne informacje o wyrobach .....

.....

.....

(data) (podpis)

Wyjaśnienia:

*)niepotrzebne skreślić

1) za wyrób zawierający azbest, uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu,

2) przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następujące klasyfikacje:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby ciemne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe odrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury, sznurki
- wyroby azbestowo-kauczukowe z wyjątkiem wyrobów ciemnych
- papier, tektura
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie nie wymienione, w tym papier i tektura

3) podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury itp.)

4) według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”-załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.

5) na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.

6) np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

13.4

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾.KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

1. Miejsce, adres .....
2. Właściciel /zarządca*):
- a) osoba prawna-nazwa, adres.....
- b) osoba fizyczna-imię, nazwisko i adres .....
3. Tytuł własności .....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....
5. Ilość (m², tony)³⁾ .....
6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów .....
7. Planowane usunięcia wyrobów:.....
- a) sposób .....
- b) przez kogo .....
- c) termin .....
8. Inne, istotne informacje⁴⁾ .....

(data)

(podpis)

Wyjaśnienia:

*)niepotrzebne skreślić

1) za wyrób zawierający azbest, uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu,

2) przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następujące klasyfikacje:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe odrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury, sznurki
- wyroby azbestowo-kauczukowe z wyjątkiem wyrobów ciernych
- papier, tektura
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie nie wymienione, w tym papier i tektura

3) podać podstawę zapisu (np .dokumentacja techniczna, pomiar z natury itp.)